

Dr Lucijan KOS
Zagreb

Pred donošenjem novog Zakona o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima

Kako Amandmanom XXX toč. 2/3 i 10. saveznog Ustava, federacija uređuje osnovne imovinsko-pravne i druge materijalno-pravne odnose na području pomorstva i unutrašnje plovidbe, kao i osnove sigurnosti u tim granama saobraćaja, to je već izrađen i dat na diskusiju Nacrt saveznog zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (ex »Plovidbeni zakonik«). Ovaj Nacrt zakona sadrži, između ostalog, i osnovne odredbe o morskoj obali, lukama i pristaništima (morska obala kao dobro u općoj upotrebi, definicija luke, korištenje luke pod jednakim uvjetima i sl.), dok sve ostalo u vezi održavanja reda, načina i uvjeta iskorištavanja morske obale, luka i pristaništa ustupljeno je SR da one podrobnije svojim propisima reguliraju tu materiju. Činjenica je da su odredbe Osnovnog zakona o iskorištavanju luka i pristaništa, — koji potječe još iz 1961. god. (»Sl. list SFRJ«, br. 2/68 — preč. t.), a isti se i dalje primjenjuje kao republički zakon, — u stvari prevaziđene i zastarjele, to potrebe terena kategorički zahtijevaju da se materija u vezi održavanja reda u pomorskim lukama i riječnim pristaništima i u pogledu režima iskorištavanja tih luka i pristaništa, a naročito ostalog dijela obale (pomorsko dobro) regulira na nov način što preciznije i što određenije.

Nacrt zakona o lukama regulira

a) pomorsko dobro iz razloga što ova materija do sada nije bila regulirana, a na terenu je došlo i do privatizacije i uzurpacije obale od strane neovlaštenih osoba. Istina, Ustav SRH propisuje da je pomorsko dobro društveno vlasništvo, a način iskorištavanja mora da se propisuje zakonom (čl. 14. st. 1. i čl. 28. st. 1.), a Osnovni zakon o iskorištavanju luka i pristaništa samo djelomično regulira i ovu materiju (čl. 43.), to je potrebno istu regulirati što konkretnije. Ovo i iz razloga što cit. Nacrt zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi sadrži samo jedan jedini član o pomorskom dobru (čl. 50), pa se stoga ovdje precizno reguliraju imovinsko-pravni i drugi nosi tog dobra u skladu i sa usvojenim tezama budućeg zakona o građansko-pravnim odnosima (građanski zakonik). Nacrt zakona o lukama sadrži i osnovne odredbe o vodnom dobru;

b) luke i pristaništa, i to način i uvjete njihova iskorištavanja, diobu luka i njihove korisnike, lučke naknade — način i uvjete njihova plaćanja. S obzirom na to da je luka odnosno pristanište u pravilu privredni objekt, osnovno sredstvo poduzeća luke, kome je lučki akvatorij dat samo na korištenje, to su ovdje propisani i

određeni odnosi između organa sigurnosti plovidbe — lučkih kapetanija koje vrše inspekciju u ime društvene zajednice i organa samoupravljanja OUR u lukama. Luci je dat tretman ekonomske kategorije gdje ona ima uvjeta za privređivanje, a luci koja još nema tih uvjeta dat je značaj dobra u općoj upotrebi, i takvom lukom upravlja ili organ općine ili mjesna zajednica. Ovaj različiti status luka bio je potreban zbog ne uvijek dovoljnog intenziteta prometa brodova, robe i putnika, pa se o tome vodilo računa;

c) održavanje reda na moru. Dijelovi morske obale unutrašnjih plovnih putova na kojima se ili već nalaze javna kupališta ili se ova mogu izraditi posebno su regulirana u pogledu održavanja reda i iskorištavanja. Odredbe o sprečavanju zagađivanja luka i ostalih dijelova obalnog mora, o sprečavanju požara ili drugih nezgoda na moru; o režimu manipuliranja opasnim teretom u lukama i pristaništima, osim neposrednog održavanja reda (ispravnost operativnih obala, svjetala i sl., dubine luka, prekrcanost i nadzor nad brodovima u luci, prijave o dolasku i odlasku brodova iz luka i sl.), Nacrt zakona sadrži samo takve okvirne odredbe, koje su neophodne za održavanje reda u lukama, iako o tome postoje posebni (matični) zakoni, bilo savezni, bilo republički. Tako na pr. kad se ratificira Međunarodna konvencija o suzbijanju zagađivanja mora naftom iz 1962. god. bit će potrebno bilo ovim Zakonom, bilo republičkim Zakonom o vodama, regulirati i odnose na koje će nas obavezati ta Konvencija. Materija o sprečavanju požara regulirana je republičkim zakonom o zaštiti od požara iz 1968. god., a u ovom Nacrtu zakona regulira se samo dio te materije koja je neposredno vezana za sprečavanje odnosno gašenje požara na brodu u luci. U pogledu prometa i smještaja zapaljivih tekućina i radioaktivnih materija, njihovog ukrcaja i iskrcaja u lukama i pristaništi-

ma, a dijelom i otrovnih i zaraznih materija, novi nacrti saveznih zakona (o merama bezbjednosti pri prevozu — zapaljivih tečnosti i gasova, te radioaktivnih materija) u skladu s Ustavnim amandmanima XXX toč. 2/9 ustupaju SR da one to reguliraju svojim propisima, što je ovdje i provedeno.

S obzirom da je savezni Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi pretežno imovinsko-pravne prirode i koji je kao takav ovisan o budućem reguliranju naših općih odredaba o građansko-pravnim odnosima (pojam vlasništva i drugih stvarnih prava, odgovornost za imovinske štete i dr.), to postoji vjerojatnost da će donošenje istog biti uvjetovano prethodnim usvajanjem bar principijelnih postavki građanskog zakona o tim odnosima. Unatoč tome, donošenje ovog zakona i njegovih provedenih propisa o načinu i uvjetima vođenja katastra pomorskog dobra, na korisnicima tog dobra; o održavanju reda, načina i uvjetima ukrcaja i iskrcaja opasne robe, te o prihvatit mineralnih i drugih ulja u lukama i na ostalim dijelovima obalnog mora pruža punu garanciju uvođenja reda na moru. Navesti nam je, da je

— SR Srbija koncem 1971. god. donijela Zakon o iskorištavanju luka i pristaništa (Sl. gl. SRS, br. 49/71), i

— SR Bosna i Hercegovina sredinom 1972. god. donijela Zakon o lukama i pristaništima (Sl. 1. SR BiH, br. 20/72), s napomenom da ovi zakoni obuhvaćaju gotovo prepisane odredbe Osnovnog zakona o iskorištavanju luka i pristaništa tako, da ne sadrže nikakvih novih odnosa u ovoj materiji. Nacrt zakona o kojem je ovdje riječ predstavlja nov kvalitet u pogledu reguliranja odredaba o redu i iskorištavanju luka, pristaništa i ostalog dijela obalnog mora i unutrašnjih plovnih putova, a naročito u pogledu reguliranja pomorskog i vodnog dobra, što predstavlja na našoj obali zbog »praznina« u zakonskim propisima dijelom i politički problem.